De Herauut

voor de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Dit blad wordt geregeld des *Vrijdags* aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE**. Abonnementen en Advertentiën aan de **ADMINISTRATIE. Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.** Inzendingen, die later dan *Donderdag* 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 30 April 1916. N°. 1997.

Abonnementsprijs: *franco* aan huis, per drie maanden **f 1.20**, voor België per jaar **f 5.30** bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar **f 6** bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers **f —.10**. Abonnementen worden aangenomen door het Bureel te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. **Advertentiën:** van 1 tot 6 regels **f 1.20**, voor elken regel meer **f —.20**. Aanvragen en vermelding van liefdegaven **f —.12** per regel.

Van de Voleinding.

CCVII.

ZESDE REEKS.

XXX.

> Spreekt naar het hart van Jeruzalem, en roept haar toe, dat haar strijd vervuld is, dat haar ongerechtigheid verzoend is, dat zij van de hand des HEERE dubbel ontvangen heeft voor alle hare zonde.
>
> Jesaja 40 : 2

De uitkomst van nader onderzoek bleek alzoo te zijn, dat de vooruitverkondiging van bepaalde gebeurtenissen, die eerst veel later volgen zouden, volstrekt niet een lager staande soort van profetie was, maar veeleer de hoogste. In zulk een aankondiging door Jesaja van de verlossing die aan Israel door Koning Cyrus van Perzie eerst bijna twee eeuwen na Jesaja's zienerschap zou te beurt vallen, sprak toch de hoogst bereikbare gemeenschap tusschen het bewustzijn Gods en het bewustzijn van den Profeet. Het was de Goddelijke voorwetenschap, die in het bewustzijn van den Profeet indrong, en dit gebruikte als zijn instrument, om het volk des Heeren in zijn bangsten nood te troosten en staande te houden. Ook de taal waarin niet alleen Jesaja 40 en v.v., maar ook Jesaja 45 vervat is, toont hoe 't hier God zelf is, die uit het volle bewustzijn van zijn Goddelijke voorwetenschap door en in het menschelijk profetisch bewustzijn van den Ziener spreekt. Hierop nu moest hier met bijzonderen nadruk gewezen worden, om wel te doen uitkomen, hoe in Jesaia's Godspraak de voltooide, de hoogste en compiete profetie tot openbaring is gekomen. Elk zelfstandig verschijnsel dat organisch zich uit een kiem voortbeweegt, bereikt eindelijk zijn hoogte punt, en in dat hoogtepunt komt zijn volheid uit. Dit nu was, wat de profetie betreft, het geval in Jesaja. In hem bereikte de Goddelijke profetie haar hoogste spitse. Verder is ze nimmer gekomen. Hooger kon ze eerst door Christus zelf worden opgetild. In wat daarentegen na Jesaja in Israel opkomt, daalt 't reeds bij Jeremia, neemt het reeds vreemde elementen in zich op bij Ezechiel, en treedt ze bij Daniel op in geheel vreemd gewaad. Vraagt ge dan ook, in wien de voltooide profetie, gelijk die onder Israel optrad, haar hoogsten, onverbleekten luister droeg, dan verwijst elk kenner van de Heilige Schrift u als vanzelf naar Jesaja, en kan het voor ons besef niet anders, of hij moet ook in de reeks der Schriftuurlijke boeken, voor wat de profetie betreft, vooraan staan. Als ge wien ook vraagt, in welke profetie hij voor zijn eigen ziel het meest genoten heeft, dan aarzelt niemand een oogenblik, maar noemt een ieder u aanstonds den glorierijken naam van dezen geestelijken Ziener. En dit nu moest, waar hier de Voleinding aan de orde is, met kracht op den voorgrond worden gesteld. De compleetheid, de volkomenheid en de geestelijke hoogheid van Jesaja's profetie, komt juist daarin het duidelijkst en op de meest besliste wijze uit, dat Jesaja de profeet is, die ons op de schitterendste wijze de Voleinding op de nieuwe aarde onder den nieuwen hemel in zijn vergezichten aanschouwen doet.

Niet ten onrechte is reeds voorlang opgemerkt, dat het register der profetie ons in Jesaia 40 : 2 geboekt staat. Op drieërlei toch wordt daar gewezen, en drieërlei moet aan Jerusalem worden toegeroepen: 1o. dat haar strijd vervuld is, 2o. dat hare ongerechtigheid verzoend wordt, en 3o. dat ze dubbele boete had te doen voor al hare zonden. Aan dit hier door Jesaia zelf gegeven program voldoet dan ook wat heel zijn Godspraak ons leert, mits ge Jesaia 40—66 er als eigen deel van het geheel bijneemt. Wie het aandorst om dit tweede deel aan Jesaia als schrijver te ontzeggen, keurt niet alleen zijn profetischen arbeid af, maar maakt ze tot een onvoldragen vrucht. De echte Israelitische profetie kan zich niet tot haar hoogtepunt ontwikkelen, of de profetie van de Voleinding moest er het slot van zijn. Dit nu is het wat juist in het tweede deel van Jesaia ons toekwam. Daar toch heet 't in Jesaia 65 : 17: »Want ziet, ik schep nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, en de vorige dingen zullen niet meer gedacht worden en zullen in het hart niet opkomen." En nogmaals in Jesaia 66 : 22: »Want gelijk die nieuwe hemel en die nieuwe aarde, die ik maken zal, voor mijn aangezicht zullen staan, spreekt de Heere, alzoo zal ook uwlieder zaad en uwlieder naam staan, en het zal geschieden, dat van de eene nieuwe maan tot de andere alle vleesch komen zal om te aanbidden voor mijn aangezicht." Dit nu reikt verre over Golgotha en over de Hemelvaart en over de Verrijzenis heen. Het is dit stuk van Jesaia's profetie waarin voor 't eerst de rijkste teelt der profetie onder Israel uitkwam. Eerst door wat hier in 't vergezicht getoond wordt, vertoont zich u de eindelijke afloop aller dingen. Israel zal aan alle volk, d. i. aan heel 't menschelijk geslacht, de palm der eindoverwinning over alle zonde en breuk met den Heilige toereiken. Onder alle volken zal de strijd en worsteling tusschen het Heilige in God en het demonische uit Satan doorgaan. En ter bestemder ure, op den door God daarvoor bepaalden tijd, zal eens en stoffelijk en geestelijk al wat ten verderve gaat, wegzinken, maar om dan ook, als de voltooide vrucht van almachtige genade, een geheel nieuwe orde van zaken tot aanzijn en in 't licht te doen treden, die niet klaarder kon worden aangeduid dan door de profetie van een »nieuwe aarde onder een nieuwen hemel«. De voltooide en complete profetie kan niet eindigen bij het Kruis en de Verrijzenis, ze moet tot aan de Voleinding voortschrijden, en zoo vinden we ook hier, ten eerste dat in Jesaia de profetie haar voltooiing bereikt, en in verband hiermede, dat de profetie van Jesaia de Voleinding moest insluiten. Daar nu deze Voleinding niet in Jesaja 1—39, maar eerst in Jesaja 40—66 uitkomt, zoo blijkt ook hieruit, dat de Schrift havent, en den organischen samenhang van de profetie niet verstaat, wie er ook maar van verre aan denkt, om wat hoofdstuk 40—66 ons ter kennisneming bieden, aan Jesaia te ontzeggen.

Deze eenheid en saamhorigheid van deze twee deelen van Jesaia's Godspraken sluit intusschen in het minst niet in, dat beide deze hoofddeelen een geheel gelijk karakter zouden vertoonen. Veeleer vertegenwoordigen beide deelen een geheel verschillend type, en al vullen ze elkander aan, toch zijn ze in aard en soort geheel onderscheiden. In het eerste deel van Jesaia's Godspraken richt zich de profetie in hoofdzaak op de gesteldheid van zaken in de Assyrische periode, waarin Jesaia zelf leefde, waarin hij als actief profeet optrad, en zelf in het vorstelijk paleis aan de behartiging en bereddering van zaken deelnam. In die periode van Jesaia's leven, waarop het eerste deel van zijn Godspraak doelt, schuilt hij niet stil weg in zijn woning, maar staat hij op den voorgrond. Hij neemt deel aan de behandeling van de politieke zaken, en zelfs bij de internationale worsteling, die vooral onder Hizkia intrad, is Jesaia meer dan een president-minister, hij is de geestelijke raadsman van den Koning, en de Koning neemt telkens tot Jesaia zijn toevlucht. Heel anders daarentegen is het in het tweede deel van zijn profetie. Van deze profetie blijkt zelfs op geenerlei wijze, dat Jesaia ze op de publieke markt voordroeg. Veeleer maakt Jesaia 40—66 den indruk, dat Jesaia zich uit het publieke leven had teruggetrokken, en misschien eerst na Hizkia's wegsterven en na Manasse's optreden, in zijn eigen woning in de benedenstad vertoevende, deze eenig rijke Godspraken van zijn God ontvangen en te boek gesteld heeft. Is deze gissing juist, dan zou zich hieruit tevens verklaren, uit wat oorzaak in dit tweede deel van Jesaia's profetie, het standpunt niet genomen wordt in het wezenlijke leven, gelijk dit te Jeruzalem zich nog voortbewoog, maar in de periode die eerst daarna zou komen. Bij deze tweede reeks heel andersoortige profetieen moet dan ondersteld, dat Jesaia, reeds tot hoogen ouderdom opgeklommen, in de eenzaamheid van zijn afgelegen woning als ware het verrast is door een nog machtiger inspiratie dan vroeger hem ten deel viel, en dat het hem gegund werd, deze nieuwe, in heerlijkheid alles te boven gaande Godspraken, zooals ze in hem opkwamen, als vrucht van wat God in hem wrocht, te boek te stellen, en in geschrifte bij zijn sterven achter te laten. Waar hij zelf er op wijst, hoe (zie hoofdst. VIII : 16) ten slotte zijn profetisch getuigenis zou zijn toe te binden onder zijn leerlingen en het in kleinen kring te verzegelen mag als vrij zeker worden aangenomen, dat Jesaia dit tweede deel van zijn Godspraak, dat een geheel intiem karakter droeg, zelf te boek heeft gesteld, het met de schrittelijke nalatenschap van zijn vroegere Godspraken tot een geheel heeft saamgevoegd, en aldus vóór zijn sterven het geheel van zijn Godspraken als een rijke erfenis aan zijn getrouwen heeft achtergelaten.

Alles maakt dan ook den indruk, dat de Godspraken van Jesaia niet door een ander, maar door hem zelf als nalatenschap voor het volk des Heeren zijn bijeen gebracht, geordend en tot een geheel verbonden. Dat dit ook bij anderen profeten zich zoo toedroeg, is aan geen twijfel onderhevig, maar ook bij Jesaia mag dit als zeker worden aangenomen, en dit te meer, daar in de saamstelling en bijeenvoeging van Jesaia's Godspraken zoo in het oog loopende orde heerscht. Telkens ontwaart men in het Oude Verbond hoe zekere cijfers, die daarin voorkomen, een meer dan oppervlakkige beteekenis hebben. Voor ons duiden die cijfers schier uitsluitend op zekere enkele dingen en hun samenvatting in meenderheden. In de Schrift daarentegen blijkt duidelijk, dat de cijfers een dieper zin hebben, gelijk deze gedachte dan ook niet zoo zelden onder de heidensche volken doordrong, en er zelfs een wijsgeer, Pythagoras, is opgekomen, die in de cijfers den grondslag van alle zich bewegend leven stelde. Doch zonder hierop nu verder in te gaan, iets wat ons te ver zou afleiden, komt 't in de Schrift toch telkens uit, hoe aan enkele cijfers zekere Goddelijke uitdrukking kleeft, terwijl andere cijfers tot een lagere orde der dingen schijnen te behooren. Ieder Christen voelt dit in het cijfer *drie*, dat van Gods heilige Drievuldigheid zijn Goddelijk merk ontving. Tegenover dit Goddelijk stempel van het getal *drie* maakt dan het getal *vier* den indruk van tot het aardsche te behooren. Denk slechts aan de vier windstreken van oost en west, noord en zuid. Tellen we nu die 3 en 4 bij elkaar op, dan verkrijgen we het getal *zeven*, dat ons toespreekt, als de bijeenvoeging van het Goddelijk cijfer *drie* met het aarsche cijfer *vier*. En behalve deze opdimming die het *zevental* doet uitkomen, staat dan daarmaast de vermenigvuldiging van de drie en de vier, die het getal van twaalf geeft, het getal van de jaarmaanden, en zoo ook van de stammen Israels en der apostelen. Dit nu is geen onschuldige bijzaak. In geheel de tonenwereld niet alleen, maar in alle hoogere expansien spreken deze vaste verhoudingen gedurig mee, en bijna zeker kan men zeggen, dat een groot redenaar, zonder het er om te doen, van zelf in de deeling van zijn rede zulke vaste verhoudingen tot uiting brengt. Bij den beeldhouwer is het niet anders. Men weet 't toch hoe de verhouding en de deelen van het menschelijk gelaat en van ons menschelijk lichaam zich arithmetisch laten voorrekenen. Wie lager leeft merkt hier persoonlijk niets van; wie in hooger levenssfeer verkeeren mag, ontwaart 't telkens op nieuw. Met het oog hierop nu is het in hooge mate opmerkelijk, dat ook in de saamstelling van de profetieen van Jesaia, zulk een vaste getalsorde gevolgd is.

Deze vaste orde springt bij Jesaia's Godspraak zoo sterk in het oog, dat algemeen erkend wordt, hoe het eerste deel van Jesaia geordend is naar het *zevental*, en daarentegen het tweede deel naar de orde van het cijfer *drie*. Drukt nu het zevental uit de in-aanraking-treding van het Goddelijke met het menschelijke, alzoo de 3 + 4, dan is het geheel natuurlijk, dat in Jesaia's eerste deel, dat op het ingrijpen van de profetie in het wereldgebeuren wijst, niet de *drie*, maar de *zeven* het beheerschende getal is. Maar dan ook omgekeerd sprak het als van zelf, dat in het tweede deel van kapittel 40—66, waarin de Goddelijke orde en verhouding uitgaat, niet het zevental, maar de *drie* de orde beheerscht heeft. We kunnen niet tot in bijzonderheden deze tweeërlei indeeling volgen, doch mogen er toch ook niet geheel over heen loopen. Men moet een zoo hoogstaande gifte als God ons in Jesaia's profetie schonk, leeren verstaan. Jesaia's geschrift moet niet maar als een boek van 66 kapittels voor ons liggen, zoodat 't onverschillig moet zijn, waar men het opendaat. Althans op meer gevorderden leeftijd moet men in Jesaia zijn ingeleefd, er zich in thuis gevoelen, en in elk deel ervan zóo zeer den weg weten, dat men terstond voelt waar 't om gaat. Nu springt het bij eenigszins nauwkeurige inzage van Jesaia terstond in het oog, dat het eerste kapittel bestoelt een inleiding te zijn, dat straks daarop in het VIe hoofdstuk het verhaal volgt van zijn roeping tot profeet, en dat tusschen het eerste en het 6e hoofdstuk een viertal hoofdstukken inliggen die een eigen karakter dragen. Even duidelijk ontwaart ge 't, dat in Jesaia 13—23 tien hoofdstukken voorkomen, die wederom een geheel eigenaartig karakter vertoonen, daar ze het oordeel Gods over de steden der Heidenen ten gehoore brengen, zoo van Tyrus als van Babylon. Tusschen het zesde kapittel en deze reeks oordeelen over de heidensche steden en volken, liggen er zes kapittelen van eigen strekking. Niet minder duidelijk merkt men de afzonderlijke beteekenis van hoofdstuk 36—39, die ons het gebeuren met Sanheribs inval in het heilige land teekenen, terwijl ook de daaraan voorafgaande elf hoofdstukken van 24—35 weer een geheel eigen positie innemen. Ook zonder bijzondere studie weet dan ook een ieder die in de Schrift zich thuis gevoelt, hoe in Jesaia de onderscheidingen op elkaar volgen: het eerste hoofdstuk als inleiding, hoofdstuk 2—5 als summier, hoofdstuk 6 als profeten-roeping, hoofdstuk 13—23 het oordeel over de Heidenen, hoofdstuk 35—39 het gebeurde met Sanherib, en dan van hoofdstuk 40 af de Goddelijke Verzoening van 's Heeren volk.

Nauwkeuriger bezien echter blijkt ons, dat de 38 eerste hoofdstukken saamhooren, en met hoofdstuk 1, als inleiding, één saamhoorend geheel vormen, en dat dit eerste deel zich wederom in *zeven* deelen oplost. De inleiding die het eerste kapittel ons voorlegt, is machtig, en vat in kort bestek saam het program van al wat volgen zal. Eerst de aangrijpende veroordeeling. In Jerusalem is 't als in Sodom en Gomorrha geworden. Er is nog slechts een klein overblijfsel als een nachthutje in den komkommerhof. Bekeert Jerusalem zich niet, dan zal ook 't bangste oordeel welhaast losbreken. Maar hoe ontzettend ook dit oordeel zal zijn, toch komt er verzoening. Sion zal straks door recht verlost worden. Dan zal Jerusalem weer »een stad der gerechtigheid, een getrouwe stad genoemd worden«, vs. 26, en »het schuim zal op 't allerzuiverst worden afgeschuimd« (vs. 25). Wat nu biedt deze inleiding anders dan een korte saamvatting van de drie hoofdmomenten, die overal in heel Jesaja's profetie zullen uitkomen. Op die inleiding volgt dan het eerste van de zeven deelen. *Het eerste deel* is de ontbranding van den toorn Gods tegen het volk als geheel genomen, en wordt besloten met het verhaal van Jesaja's roeping, die met deze zedelijke en geestelijke verzwakking van het volk in rechtstreeksch verband stond. Daarop volgt in hoofdstuk 7—12 *het tweede deel*, waarin tegenover de ontbranding van Gods toorn in deel één, alsnu de vertroosting van Immanuel gesteld wordt. Deze twee eerste deelen vormen, blijkens hun saamhoorende eenheid, de twee stukken van een machtige gedachte: eerst komt de uitgieting van Gods toorn tegen de zonde van het volk, en in het tweede deel de openbaring van de Verzoening die komt, en beide deelen zijn gescheiden door de roeping in hoofdstuk VI, die aanduidt, hoe de profeet gezonden en geroepen was, om den toorn Gods en de verzoening en vertroosting voor te bereiden. Na deze twee saamhoorende eerste deelen volgt dan als *derde deel* het oordeel Gods over Babel en Tyrus en alle heidensche machten. Dit derde deel loopt van 13—23. Hierop volgt dan als *vierde deel* hoofdstuk 24—27, waarin de eindtriumf van het Godsrijk van 's Heeren volk als vergezicht opdoemt. In het *vijfde deel*, hoofdstuk 28—33, wordt ons dan de afval van 't volk van Assyrie geteekend. In het *zesde* deel toont een apocalyptisch vergezicht, hoe 's Heeren volk geholpen en in 't eind gered wordt. En ten slotte geeft het zevende deel, hoofdstuk 36—39, ons het gebeurde met Sanherib, en Jerusalems tijdelijken triomf. Na dit aldus in zeven stukken uiteenvallende eerste deel, volgt dan daarop het tweede deel van Jesaia 40—66, en dit deel wordt niet meer door het zevental, maar door het *drietal* beheerscht. Zoo sterk zelfs, dat niet alleen 't geheel in drie groote stukken uiteenvalt, maar dat elk van deze drie stukken nogmaals in drie deelen is te splitsen, zoodat het geheel in negen openbaringen uiteenvalt, die dan in het slot een peroratie ontvangen ten besluit.

Denkt men nu terug aan wat opgemerkt is over den kleinen omvang van Jesaia's geschrift, dat over vijftig jaar verdeeld, niet meer dan één bladzijde schrifts per jaar zou uitleveren, dan is 't tot ondenkbaar, dat een zoo hoogstaand profeet als Jesaia niet meer dan die 50 bladzijden met het groot geheel van zijn Godspraken zou hebben kunnen vullen. Er is dan ook geen twijfel, of, was *alle* Godsprake van Jesaia opgeteekend en verzameld, zoo zou de verzameling veel, veel grooter zijn geweest. Zulk een algeheele verzameling blijkt echter niet in het Goddelijke plan van de Schrift te hebben gelegen. Het zoo sterk sprekend voorbeeld van Jezus bewijst dit. Nemen we alles saam wat die vier Evangelien ons omtrent hetgeen Jezus sprak en mededeelt, bijeen, zoo zou het geen stoffe voor meer dan een maand prediking opleveren. Er is dan ook geen twijfel of Jezus heeft veel, veel meer tot de schare en tot particulieren, en in 't bijzonder tot zijn discipelen, gesproken, waarvan de heugenis voor ons te loor ging, en waarvan ons niets gemeld werd. Veeleer trekt het de aandacht, dat de verbouding die tusschen het eerste deel van Jesaia, en het tweede deel dat met hoofdstuk 40 begint, zich voordeed, tot op zekere hoogte zich bij den Messias herhaalt. Ook bij den Christus toch liggen naast elkaar eenerzijds de drie eerste Evangeliën, en daarnaast geheel afzonderlijk, het Evangelie van Johannes. Niets nu ligt meer voor de hand, dan om deze indeeling die we in de Evangeliën vinden, ook bij Jesaia uit te wijzen. Zoo bij Jesaia als bij den Messias komt het onderscheid tusschen beide berichten toch hierop neder, dat we bij Jesaia in hoofdstuk 1—39 en zoo ook bij Jezus in de drie eerste Evangeliën, het publieke optreden onder de schare op den voorgrond zien staan, terwijl dan daarna zoo in Jesaia 40 v.v. als in de slotkapittelen vooral van het Evangelie van Johannes, de verborgen omgang van 't Goddelijke met de menschelijke omgeving meer de overlevering beheerscht. Tot op zekere hoogte althans is het eigenaardig en intiem karakter van Jesaja 40—66 met het even intiem karakter van Johannes 14—17 te vergelijken. Vandaar dat beiden alle eeuwen door zoo hooge aantrekkelijkheid op wie geestelijk gestemd was, hebben uitgeoefend. Van daar dat ook hier gezegd mag, dat Jesaja's bundel onvolledig, en zijn profetische openbaring niet af zou geweest zijn, indien Jesaja 40—66 zijn openbaring niet voltooid had. Het is juist met het oog hierop dan ook opmerkelijk, hoe de moderne critiek wel Jesaja's eerste deel wil laten gelden, en zoo ook in de drie eerste Evangeliën echte stof aanvaardt, maar dat ze én bij Jesaia én bij Jezus door de verwerping van Jesaia 40—66 en door de onechtverklaring van Johannes Evangelie, de hoogste openbaring van het intiem-geestelijke uitbande. Wie dezen geestelijken toon kan opvangen, voelt dat het Evangelie onvolledig zou zijn, zoo we Johannes 14—17 niet bezaten, en zoo ook zou de profetie onvoleind zijn gebleven, indien aan Jesaja's eerste deel het tweede deel niet ware toegevoegd.

Nu te zeggen, dat het daarom toch zeer wel denkbaar was, dat een eeuw en meer na Jesaia's sterven een ander geestelijk, hoogstaand Ziener geroepen was om Jesaia 40—66, aan wat van hem overgeleverd was, ton te voegen, gaat uit zulk een oorzaak niet op. In de eerste plaats toch is niet wel aan te nemen, dat de grootste Ziener van Israel een verder totaal onbekend persoon zou gebleven zijn, en dat later het heilig product van diens Zienerschap door een onbekende onder Jesaia's naam zou zijn uitgedragen. Er is niets hoogers en rijkers in geestelijk opzicht alle eeuwen door in Israel over menschelijke lippen gevloeid of uit een menschelijke pen op 't perkament gebracht, dan wat thans nog altoos in Jesaja 40—66 voor ons ligt. De hooge geestelijke positie nu, om zulk een schat van geestelijken inhoud in geestelijke taal te kunnen voortbrengen, is niet denkbaar bij een geheel onbekend persoon. Wie zoo optrad en schrijven kon, kan geen anoniem persoon zijn gebleven, over wiens werk door een evenzoo onbekende als derde persoon beschikt werd. Ware het tweede deel niet van Jesaja, maar van een ander herkomstig, dan zou die ander Ziener, hooger dan Jesaja hebben gestaan, en ware het volstrekt onaannemelijk, dat zulk een eenig hoogstaand man een geheel onbekende in Israel zou gebleven zijn, zóo onbekend zelfs, dat zijn naam niet tot het nageslacht doordrong. En hierbij komt in de tweede plaats, dat de profetie in Israel geen op zichzelf staand verschijnsel bij enkele, los naast elkander staande individuen is geweest, maar dat de profetie in Israel *één* groot, machtig organisch geheel opleverde, en dat in zulk een groot organisch geheel de voltooide opbloeiing ten slotte zich in één machtig persoon voor al zijn deelen saamvat.

Tenkennend voor Jesaia's machtig optreden is, geheel afgescheiden hiervan, zijn daadwerkelijk ingrijpen in de geschiedenis van Israel te Jerusalem bij Sanheribs inval. Ten slotte toch kwam het daarbij neder op de vernietiging van Sanheribs leger door een ingrijpende daad Gods, waarvan we in Jesaja 37 : 36 dit kort bericht lezen: »Toen voer de Engel des Heeren uit, en sloeg in het leger van Assyrie honderd vijf en tachtig duizend man«. Hierbij lette men vooral op wat reeds in Jesaja 31 : 8 geprofeteerd was. Daar toch heette het: »En Assur zal vallen door het zwaard niet eens mans, en het zwaard, niet eens menschen, zal hem verteren, en hij zal voor het zwaard vlieden, en zijn jongelingen zullen versmelten, en hij zal van vreeze

doorgaan, spreekt de Heere, die te Zion vuur en te Jerusalem een oven heeft." Hier is alzoo sprake van een plaatselijke epidemie die onder het leger van Sanherib uitbrak, zonder dat ons omtrent den aard van die epidemie iets naders wordt medegedeeld. Maar het feit bleef, dat door een daad niet van menschen, maar door een machtig doen van Gods zijde het dreigend gevaar van Jerusalem werd afgewend. Straks onder Babels tyrannie en geweld zou Jerusalem ondergaan, maar tusschen Israel en Juda zou dit verschil historisch zich afteekenen, dat wel het afgevallen Samaria, maar niet het op Sion nog altoos heilige Jerusalem voor Assyrie bezweek. Het is een zoo veel zeggend historisch feit, dat ten slotte Ninive voor Babel onder deed, zoo dat Babel toch de Heidensche hoofdmacht bleek te zijn, en dat nu wel Samaria door Assyrië kon overweldigd worden, maar Jerusalem niet. Was in Babel de hoogste macht der volken aan het woord gekomen, zoodat Babels vorst geheel het Assyrische rijk te neer wierp, eerst door dat Babel zou dan ook Jerusalem vallen. Samaria daarentegen als het mindere rijk viel voor Assyrie, maar voor de poorten van Jerusalem werd Assyrie's leger zoo geweldig aangegrepen, dat Sanherib straks met schande aftrok. Met deze tegenstelling moet gerekend worden. In heel de heilige historie rekent Assyrie te nauwernood mede. De groote tegenpool tegen het heilig Sion lag in Babel. Zoo was reeds voorheen de profetie uitgegaan, en nu is dit het opmerkelijkst dat Jesaia het middel in Gods hand is geweest, om op het gewichtig moment, toen dit tot beslissing zou komen, Hizkia tegen Sanherib te sterken. Jesaia is toch in Gods hand het instrument geweest, om Hizkia staande te doen blijven. Aan Jesaia was van Godswege geopenbaard, hoe de uitgang van dezen eersten strijd zou zijn, en zelf is hij geroepen geweest, om door zijn profetie, vermaan en beleid Hizkia en zijn raadslieden te steunen. Zeker, Sanheribs leger bezweek onder een ontzettende epidemie, maar dat Hizkia met zijn volk op dat beslissende oogenblik stand hield, was zichtbaar de vrucht van Jesaia's optreden, en dat Jesaia aldus kon optreden, en zulks kon uitwerken, was de vrucht van wat God in hem wrocht.

Dr. A. K.

„Ieder man van zijn werk".

> Derhalve kwamen alle wijzen, die al het werk des heiligdoms maakten; ieder man van zijn werk, hetwelk zij maakten.
> Exodus 36 : 4.

Bij den bouw van den Tabernakel, onder leiding van Bezaleel en Aholiab, is het, of men van de vakorganisatie leest. »Ieder man, zoo heet het, stond voor het bepaalde werk, dat *hij* te maken had.« Het was niet maar een zekere schare van ambachtslieden die toetraden, om onder Bezaleel als architect, den Tabernakel in gereedheid te brengen, doch voor alle werk, dat aan den Tabernakel te doen was, trad *een man van 't vak* op. Sterker nog, die vakman voor elk werk dat te maken was, vertoonde iets geniaals. Het was toch God die hem voor dit bijzondere werk »wijsheid in zijn hart had gegeven« (zie vs. 12).

Dit wil niet zeggen, dat er een wonder was geschied, en het mag niet zóó verstaan alsof heel gewone mannen, die in niets geoefend waren, nu plotseling als smeden, timmerlieden, behangers, slotemakers enz. optraden. Dat zou niet overeenkomen met het leven dat de Israelieten dusver in Egypte hadden geleid. Mozes zelf was opgevoed »in alle wijsheid der Egyptenaren«, en zoo nu ook waren er speciale Joden, die de één dit, een ander dat vak in het kunst- en ambachtsbedrijf van de Egyptenaren geleerd hadden.

Maar ook zoo toch blijft er tusschen vakman en vakman zeer aanmerkelijk verschil bestaan. Er zijn er die nu ja van hun vak geleerd hebben wat alle vaklieden er van wisten, maar meer dan ook niet. Doch ook zijn er gemeenlijk onder de mannen van elk vak zeer enkelen, die iets geniaals hebben, die boven de anderen staan, en wat te maken is veel keuriger en juister bezorgen, dan de groote hoop 't zou gedaan hebben.

Zulke geniaal aangelegde bouwlieden nu, zegt ons Exodus XXXVI, waren er ook destijds onder de Ismelieten in de woestijn. Mannen, »die wijs van hart waren en in wier hart God wijsheid gegeven had«. Ja, meer nog, die God bewoog dat ze zich aanmeldden, om voor dien bouw van dien Tabernakel zich beschikbaar te stellen.

Die geniaal aangelegde en door Gods Geest bewerkte mannen boden zich nu bij Bezaleel en Aholiab aan, en het zijn deze »mannen van het volk«, die onder de leiding dezer geniale architecten het kunstwerk van den Tabernakel geleverd hebben.

Drieërlei werd alzoo in deze mannen gevonden: 1°. dat ze mannen van 't vak waren; 2°. dat ze in hun vak uitmuntten door iets geniaals dat God in hun hart had gelegd; en 3°. dat 's Heeren Geest hen aandreef, om zich voor dit heerlijke werk beschikbaar te stellen.

Steeds ook nog ons ideaal!

Niet zijn eere er in stellen, om, zooals men 't noemt, »mannetje van alles« te zijn. Wel »van alle markten thuis«, mits dan in zijn eigen vak. De veeboer met zijn vee, de landbouwer met zijn graansoorten, de smid met zijn ijzergereedschap. Onze gaven en talenten zijn zoo beperkt. Alleen wie op een eigen vak zijn krachten saamtrekt, wordt er meester in. En het mag een gelnk heeten, dat men ook in onze dagen dit zooveel beter begint te verstaan, en zich daarom in vak-organisatien saamtrekt. Juist dat is het wat men langen tijd te zeer verwaarloosde. Daarom kwam men niet vooruit. Wie jacht op alles maakte, keerde platzak thuis. De jager in het vak bepaalt zich tot een soort wild, en zijns is de rijke vangst.

Toch is dit bij zijn vak blijven niet *genoeg*. Immers alle ding ging van Gods Schepping uit. Het komt er alzoo op aan, of God er ons wijsheid voor in 't hart geeft, of we, gewapend met die van God verkregen wijsheid, er ons met alle kracht op toeleggen, en er ons voor inspannen, ja, meer nog of we afgaan op wat er geniaals in ons volk uitkomt, en of we zoo gezegd kunnen worden, op alle manier in ons vak thuis en gekonnijt te zijn.

Vakorganisatie, om milder toon mag ook, maar staat veel lager. Dat doelt alleen op eigen voordeel en egoïsme speelt er als drijfveer in. En daarom hooger mikt alleen zulk een organisatie die er op uit is, om al wat God in 't volk als doel en middel gelegd heeft, op het rijkst, Hem ter eere, te doen opbloeien.

Doch zelfs daarmee zijn we er nog niet.

Zal 't goed zijn, dan moet ook de keuze van ons vak onder hooger leiding toegegaan. Dat kan zijn omdat het van vader op zoon overgaat. Het kan wezen omdat we er van kindsbeen af ons heengetrokken gevoelden. Of het kan ook wezen, dat we, er aan gezet, boven verwachting er in slaagden, en zoo voelden, dat 't ons was aangewezen. En zoo opgevat heeft elk vak zijn bekoring, en is elk vak het waard om er zijn talenten en zijn krachten aan te wijden. Doch altijd hooger op willen gaan, om premier of onderwijzer te willen worden, verraadt volstrekt niet altoos een heilige aandrift. Ook zulk een verlangen kan ons door God zijn ingegeven. En de historie weet hoeveel rijke aanwinst zulks aan kerk en school bracht. Alleen maar, de idee moet er uit, alsof alleen daarin de eere Gods ware te dienen. Geen vak is er of God riep 't tot aanzijn. God riep den landman op voor akker en weide, maar zoo ook den smid voor het ijzer in de groeve. En in elk vak is God groot te maken.

Slechts tegen één gevaar zult ge op uw hoede zijn.

Ieder in zijn vak is de van God bestelde orde, altoos echter zóó, dat de man niet *alleen voor zijn vak zij*.

Een horlogemaker die met loep en stift toovert, is kostelijk, maar hij mag in dit zijn vak niet opgaan. Hij moet ook vader in zijn gezin, een leidend man voor zijn vrouw zijn, hij moet den heiligen regel verstaan, hoe om te gaan met zijn onderhoorigen.

Ja, zelfs buitenshuis roepen hem de gemeene levensplichten. Waar hulp voor ongelukkigen noodig is, moet ook hij zijn penninkske offeren of zijn reddende hand toesteken. Waar voor menschelijke belangen geijverd wordt, mag ook zijn stem niet ontbreken. Kwaad in de Maatschappij moet ook hij helpen bestrijden. In zijn kerk moet hij een meelevend lid zijn. Den geest van opstand en revolutie moet hij helpen beweren. Kortom, naast de belangen van *zijn vak* liggen de algemeene belangen, de gemeenschappelijke nooden, voor wat wacht op aller warme belangstelling. Vakman zult ge zijn, maar tegelijk mensch en Christen, en dat menschelijke en Christelijke zult ge ook in uw vakarbeid laten doordringen en ten slotte laten heerschen.

Eerst waar die twee samen gaan, en deugdelijk in elkander sluiten, komt de toestand dien God wil, dat onder ons zal gevonden worden.

Niet als vakman een geniaal architect, en thuis een verwaarloozer van uw kinderen. Niet een smid die met zijn hamer op 't aanbeeld toovert, maar van zijn kerk een dood lid is. Veeleer bestaat de heilige levenskunst juist hierin, dat beide in u gevonden wordt. Niet een vrome Christen maar die zijn winkel verloopen laat en in zijn vak niet vooruit komt. Wel zien, maar doof zijn, of hooren maar blind wezen. De vorming voor uw vak en de algemeene rijping van uw geest moeten steeds hand aan hand gaan.

Ja, sterker nog.

Ge moet niet maar knap in uw vak, en daarnaast vroom in heel uw optreden zijn, maar deze twee moeten als twee takken van eenzelfden boom zijn.

Om Gods wille knap in uw vak, en als geestelijk vakman tegelijk knap in den dienst des Heeren moet ge zijn.

Dat wil zeggen, ook in uw algemeen menschelijk doen, ook in uw philantrophie, ook in uw ijver voor de algemeen menschelijke belangen, moet een ieder zijn eigen vak kennen, en mag niet een ieder zelf alles overhoop willen halen.

De één zal de man zijn voor de missie, de ander de gave hebben voor de armverzorging, een derde kracht voor drankbestrijding. En daarom beide altoos saam. Geestelijk als vakman, en vakman in het geestelijke evenzoo.

DR. A. K.

Amsterdam, 28 April 1916.

Hoe droef in sommige Kerken de toestand is tengevolge van het tekort aan predikanten, kan wel het best blijken uit hetgeen ons onlangs gemeld werd uit den Briel.

Gedurende een geheel jaar had deze gemeente, die ongeveer 175 leden telt, slechts 14 Zondagen het voorrecht gehad een predikant voor haar te zien optreden, 9 maal een geheelen Zondag, 5 keer alleen des Zondagsnamiddags. Het Avondmaal was er al dien tijd slechts twee maal bediend geworden. En al was de gemeente nog een enkele maal geholpen door een candidaat of door een oefenaar, die optrad om een stichtelijk woord te spreken, meestal had men zich moeten behelpen met preeklezen, zelfs op de Christelijke feestdagen.

Dat zulk een voortdurend gemis van de bediening des Woords op den geestelijken toestand der gemeente zeer nadeelig werken moet, spreekt wel van zelf. Wat het zonnelicht is voor de planten, is de bediening des Woords voor de gemeente. Sluit een plant in den kelder op, waar het zonnelicht niet kan doordringen, en ge krijgt ziekelijke planten, met ijle, bleeke stengels, waar geen bloem aan ontluiken wil. En precies zoo gaat het ook met een gemeente, die voortdurend verstoken is van de regelmatige bediening des Woords. Het geestelijk leven gaat dan kwijnen; allerlei ziekelijke verschijnselen doen zich voor, en wanneer niet tijdig hulp wordt geboden, dreigt zulk een gemeente zelfs te versterven.

Te meer dringt daarom de vraag, of, wanneer een bepaalde classis zoo zeer van predikanten ontbloot wordt, dat ze geen voldoende hulp meer bieden kan aan de vacante kerken in haar ressort, de naburige classes dan niet verplicht zijn haar de helpende hand te bieden, door althans enkele Zondagen haar predikanten haar af te staan. Naar onze correspondent ons meedeelt, zou bij de splitsing van Zuid-Holland in twee particuliere Synodes, waardoor sommige classes in meerdere moeilijkheid kwamen om de vacante kerken te voorzien van bediening des Woords, met name aan de Classis den Briel de toezegging zijn gedaan, dat de andere classes haar zooveel mogelijk te hulp zouden komen, maar is aan die belofte dusver nog niet voldaan. In hoeverre deze mededeeling juist is, kunnen we niet beoordeelen, maar ook afgezien van zulk een belofte, die in dit speciale geval gedaan zou zijn, volgt het uit den aard van het Kerkverband zelf, dat waar een Kerk lijdt, de andere Kerken haar te hulp moeten komen, en die plicht geldt niet alleen voor de Kerken uit de eigen classis, maar evenzeer, wanneer deze onmachtig zijn, voor de kerken uit de naburige classes. En waar dit geval zich wel niet alleen in den Briel, maar ook elders zal voordoen, is het daarom wel goed op dezen plicht tot hulpbetoon onze Kerken te wijzen.

Toch blijft de hoofdzaak natuurlijk, dat er gezorgd wordt voor het uitzenden van meerdere dienaren des Woords. En daartoe kunnen de Kerken zelf het meest medewerken door financieelen steun te bieden aan degenen, die voor het ambt van predikant worden opgeleid. Het plan, dat men onder de ingezonden stukken in ons blad vindt aanbevolen, om een algemeen studiefonds op te richten, waarvan alle leden der Gereformeerde Kerken lid zouden moeten worden, achten we echter niet aanbevelenswaardig. Vooreerst, omdat er reeds verschillende studiefondsen bestaan en het veel beter is deze bestaande studiefondsen te helpen, dan weer een nieuw studiefonds op te richten. En in de tweede plaats, omdat het vooral de roeping is van de *Kerken zelve*, gelijk onze Kerkenorde zegt, om te zorgen, dat er studenten in de Theologie onderhouden worden. Niet een nieuwe kas, maar veeleer vermeerderde offervaardigheid der Kerken is het middel om in den nood van predikanten te voorzien.

Secte en Secteschoolen.

Hoewel het *Handelsblad* verklaart ons bezwaar tegen de aanduiding der christelijke scholen als *secteschoolen* niet te kunnen deelen en daarbij een verklaring van den naam secte geeft, die alleen toont, hoe slecht de redacties onzer liberale bladen met de kerkelijke terminologie op de hoogte zijn, is het toch bereid de geincrimineerde uitdrukking, die niet alleen door ons, maar ook door andere Christelijke persorganen gewraakt werd, voortaan achterwege te laten. Een bereidwilligheid, waarvoor we haar redactie dankbaar zijn. Nu we wat de Schoolquaestie betreft, op weg zijn naar bevrediging, dient over en weer alles vermeden, wat, om Huygens beeldspraak over te nemen, de roof van 't oude zeer weer zou openkrabben.

Wanneer het *Handelsblad* voorts zijdelings er ons een verwijt van maakt, dat we wel zout legden op dit »titulatuurslakje«, maar niet op den zakelijken inhoud van zijn artikelenreeks ingingen, dan geven we gaarne de verklaring, dat dit niet geschiedde uit mindere waardeering voor de zakelijke critiek, door het *Handelsblad* op de voorstellen der pacificatiecommissie uitgebracht, maar alleen omdat deze critiek zich bewoog op het terrein der practische politiek, waarop een *kerkelijk* weekblad niet als adviseur behoort op te treden.

Laat ons ten slotte hieraan mogen toevoegen, naar aanleiding van een zeer welwillende opmerking ons gemaakt door den heer J. N. Voorhoeve te 's-Gravenhage, den bekenden voorstander van het »Darbisme« in ons land, dat het ons zeker niet onbekend is, dat het Darbisme zijn oorsprong juist daaraan dankt, dat het tegen de verdeeldheid en splitsing der Kerk in kerken en sekten met nadruk opkomt, de eenheid van alle ware geloovigen wil handhaven, van een bijzondere geloofsbelijdenis daarom niet wil weten en leden van alle Kerken, mits ze maar broeders in Christus zijn, aan het Avondmaal toelaat. We begrijpen daarom, volkomen goed, dat de heer Voorhoeve het onaangenaam vond, dat we in het bedoelde artikel den naam secte ook op het »Darbisme«, dat juist zoo ruim van standpunt is, toepasten. Toch houde de heer Voorhoeve ons tweeërlei opmerking ten goede. Vooreerst, dat het »Darbisme« zelf geen oogenblik aarzelt *alle bestaande Kerken* zonder eenig onderscheid als *secten* te brandmerken, d.w.z. als ontaardingen en verbasteringen van wat de Christelijke Kerk eigendijk had moeten zijn. Het »Darbisme« moet het daarom niet al te euvel duiden, wanneer deze Kerken op haar beurt verklaren, dat het Darbisme zelf een »secte« is. Want, en dat is onze tweede opmerking, het »Darbisme« moge theoretisch tegen de verdeeldheid der Christelijke Kerk in verschillende kerken en secten opkomen en dwepen met het ideaal van de eenheid der broeders, practisch heeft het niet anders gedaan dan het aantal bestaande kerken en sekten met nog één te vermeerderen. Het verwerpt de *Kerkvorm*, maar kon evenmin als eenige Christelijke gemeente buiten een kerkelijke organisatie leven, het houdt er wel degelijk een geloofsbelijdenis op na, ook al is deze niet nadrukkelijk in een formule neergelegd; het oefent tucht, wat zonder een kerkelijk instituut ondenkbaar is, en al wil het van vaste ambtsdragers niet weten, het heeft toch »voorgangers", »huisbezoekers" en »armverzorgers." Zoo komt datgene wat het Darbisme in de geïnstitueerde kerken als zondig bestrijdt, langs een achterdeur toch naar binnen, alleen onder ietwat andere namen en vormen. Al kunnen we daarom den naam »sekte« niet terugnemen, toch willen we gaarne hieraan toevoegen, dat dit niet bedoeld is in den zin van »enghartig sectarisme.« Er ligt aan het Darbisme een ideaal ten grondslag, dat, al kan het naar onze overtuiging in deze bedeeling niet gerealiseerd worden, toch elk hart, dat voor de gemeenschap der heiligen voelt, blijft toespreken. En evenzeer erkennen we gaarne, dat het Darbisme steeds met gloed en bezieling is opgekomen voor het gezag van de Heilige Schrift en vasthoudt aan de groote waarheden door God in Zijn Woord ons geopenbaard, al misleidt het »Darbisme« natuurlijk zich zelf, wanneer het daarom meent, dat het geen aparte geloofsbelijdenis heeft, maar alleen aanneemt, wat Gods Woord ons leert. Want het »Darbisme« houdt er wel degelijk een eigenaardige dogmatische opvatting op na, zoowel omtrent de »kerk« als omtrent de »wederkomst van Christus«, waardoor het zich onderscheidt van de geloofsovertuiging der andere kerken, een opvatting die naar onze overtuiging niet aan de Schrift ontleend is of daarin althans geen genoegzamen grond vindt. Verder op dit vraagstuk in te gaan, zou thans geen zin hebben. We wilden alleen kort rechtvaardigen, waarom we onder de voorbeelden van wat men gemeenlijk onder een secte verstaat ook het Darbisme opnoemden.

Ons Congres voor Gereformeerde Evangelisatie.

Het Congres voor Gereformeerde Evangelisatie, dat de volgende week 3 Mei te Rotterdam zal gehouden worden, belooft wederom zeer belangrijk te worden. De fout van overlading, die het voorgaande Congres aankleefde, is vermeden geworden. Er is gezorgd, dat nieuwe sprekers werden uitgenoodigd, zoodat de voorlichting weer eens van andere personen zal uitgaan. En de onderwerpen, die behandeld zullen worden, verdienen zeker de aandacht. We twijfelen dan ook niet, of de opkomst zal talrijk zijn en de vrucht van de discussies zal heel onze Kerk ten goede komen.

Toch is de opmerking ons gemaakt, en we achten haar te zeer van belang om deze vraag niet openlijk te bespreken, of het Comité, dat de voorbeiding in handen had, wel juist handelde met ook de Gereformeerde Jongelingsvereenigingen uit te noodigen om zich door afgevaardigden op dit Congres te doen vertegenwoordigen. Dat het Comité alle Gereformeerde Kerkeraden en alle Corporaties in den boezem der Gereformeerde Kerken, »die *aan den arbeid van het verlorene* zich wijden«, tot deelneming uitgenoodigd, sprak van zelf, waar dit Congres een congres voor Gereformeerde Evangelisatie is, en evangelisatie altoos ten doel heeft, wat verloren dreigt te gaan of afzwierf van de Kerk, te redden en te behouden. Maar onze Gereformeerde Jongelingsvereenigingen hebben dit doel niet, en het is juist het eigenaardige standpunt door onze Gereformeerde Jongelingsvereenigingen van meet af ingenomen, een standpunt ook door ons van harte toegejuicht, dat haar doel was »niet om te evangeliseeren en inwendige zending te drijven«, maar »om jongelingen te vormen tot welbewuste Calvinisten, die toegerust zijn tot de taak, welke het Calvinisme hun op den mannelijken leeftijd zal opleggen«. Dit eigenaardig karakter, waardoor onze Gereformeerde Jongelingsvereenigingen zich principieel onderscheiden van het Nederlandsche Jongelingsverbond, zou in gevaar komen uitgewischt te worden, wanneer onze Jongelingsvereenigingen toch officieel deel gingen nemen aan een congres waarvan het doel juist is de evangelisatie.

De kinderen des Verbonds.

XXXI.

In den diepsten grond gaat het pleit bij den kinderdoop dus om de vraag, of schuld en genade afhangen van onze wilsdaad, dan wel van de beschikking God over ons. Het is de oloude strijd, die reeds van de dagen van Augustinus en Pelagius af in de Christelijke Kerk gestreden is geworden en waarbij Augustinus juist als hoofdargument tegen Pelagius zich steeds op den kinderdoop heeft beroepen. Indien we tegenover God den Heere alleen schuldig staan door *onze dadelijke zonden*, d. w. z. door de zonden die wij willens hebben begaan, dan zijn onze kleine kinderen onnoozel en onschuldig, want zulke zonden hebben ze niet begaan; en het zou dan metterdaad een dwaasheid wezen hun den doop te bedienen, die immers de afwassching der zonden ons verzegelt. Want waar geen zonde is, kan ook van geen afwassching der zonde sprake zijn. En evenzoo, wanneer het ontvangen van de genade van Christus afhankelijk is *van onze wilsdaad*, dat wil zeggen van ons dadelijk geloof en onze dadelijke bekeering, dan kunnen onze kinderkens al evenmin aan de genade deel hebben, want ze kunnen nog met gelooven en zich bekeeren, en het teeken en zegel van de genade van Christus zou hun dan niet mogen geschonken worden.

Nu behoeft op het vraagstuk van de erfzonde thans niet dieper te worden ingegaan, omdat de tegenwoordige Baptisten het feit der erfzonde niet ontkennen, en ook in onze eigen kringen, wanneer er over den kinderdoop gestreden wordt, die strijd niet loopt over het »in zonde ontvangen en geboren« onzer kinderen, maar wel over de vraag, in hoeverre zij deel kunnen hebben aan de genade van Christus. Vandaar dat we in ons vorig artikel er op wezen, hoe de Christelijke Kerk — niet alleen de Gereformeerde Kerk doet dit, maar evenzeer de Roomsche Kerk in haar Catechismus — tot handhaving van het goed recht van den kinderdoop zich steeds beroepen heeft op hetgeen de Apostel Paulus in Romeinen V ons leert aangaande de toerekening van Adams schuld en van de gerechtigheid van Christus. Wat de toerekening van Adam's schuld betreft, gaat de Apostel uit van feit, dat de *dood*, die de bezoldiging der zonde is, van Adam af over alle menschen zonder onderscheid, kleinen en grooten, geheerscht heeft. Dat kan niet een straf wezen voor hun eigen zonden, want de dood heeft ook geheerscht, zegt de Apostel, over hen, die niet gezondigd hebben in de gelijkheid der overtreding van Adam. Daarom wijst de Apostel er op, dat de oorzaak van dit beerschen van den dood over al Adam's nakomelingen, dus ook over de kleine kinderkens, daarin ligt, dat door de eene ongehoorzaamheid van Adam alle menschen tot zondaars *zijn gesteld* geworden en de schuld over hen gekomen is tot verdoemenis. Wanneer de Apostel nu terstond daarop volgen laat, dat evenzoo als de schuld van Adam's ongehoorzaamheid aan alle menschen is toegerekend tot verdoemenis, zoo ook door de gehoorzaamheid van Christus velen tot rechtvaardigen *gesteld zijn geworden* en de genade over allen komt tot rechtvaardigmaking des levens, dan blijkt daaruit, dat ook deze rechtvaardigmaking niet afhangt van onze wilsdaad, maar van de beschikking Gods over ons, en volgt uit den parallel, dien Paulus hier tusschen Adam en Christus trekt, dat deze genade evenzeer als de schuld van Adam ook aan onze kinderen geschonken wordt. Dat is het wat ons Doopsformulier daarom als den eersten grond voor den kinderdoop aangeeft, dat »gelijk onze kinderen zonder hun weten der verdoemenis in Adam deelachtig worden, ze alzoo ook in Christus tot genade worden aangenomen.« Er is hier dus geen sprake van een »aanbieden« van de genade van Christus aan onze kinderen, gelijk men wel gezegd heeft, op voorwaarde, dat zij later tot geloof en bekeering komen. Evenals de schuld van Adam onzen kinderen niet aangeboden, maar *toegerekend* wordt, zoo wordt ook de gerechtigheid van Christus hun niet »aangeboden", maar geschonken. Zelfs zegt ons Doopsformulier niet, dat de grond van den doop is, dat ook kinderen in genade *kunnen* aangenomen worden, maar dat zij in genade aangenomen *zijn*. Iets wat onze Geloofsbelijdenis nog nader aanduidt door te zeggen, dat Christus zijn bloed voor onze kinderen *vergoten heeft* niet minder dan voor de volwassenen.

Waarin nu deze genade bestaat, die aan onze kinderen geschonken wordt, is een vraag, die we later zullen bespreken. Thans hebben we na te gaan, welke gronden onze Gereformeerde Kerk nog verder voor den kinderdoop heeft aangegeven. En dan zij in de tweede plaats gewezen op het *verbond*, dat God de Heere niet alleen met ons, maar ook met onze kinderen heeft opgericht. Zooals ook ons Doopsformulier in de tweede plaats ons wijst op de belofte Gods aan Abraham den vader der geloovigen gedaan, dat Hij onze God en de God van ons zaad zal wezen.

Om de beteekenis dezer belofte beter te verstaan, dient ook hier te worden uitgegaan van de tegenstelling tusschen Adam en Christus, of wil men tusschen het verbond der werken en het verbond der genade.

Op de vraag, hoe het komt, dat de schuld van Adam's zonde aan onze kinderen wordt toegerekend, heeft onze Gereformeerde Kerk steeds geantwoord door te verwijzen naar het *verbond*, dat God de Heere met Adam in het Paradijs had opgericht en dat niet alleen Adam, maar ook zijn kinderen gold. Wel wordt in het Paradijsverhaal zelf van dit verbond niet met zooveele woorden gesproken, en wordt nog veel minder gezegd, dat dit verbond ook de kinderen omvatte, die uit Adam zouden geboren worden, maar hetgeen de Apostel Paulus in Romeinen V leert, stelt de zaak zelf buiten twijfel. Immers wanneer de Apostel Adam en Christus hier tegenover elkander stelt als degenen, wier daad beslist heeft over het lot der geheele menschheid, dan kan dit alleen, omdat beiden niet gewone menschen waren, niet individuen, maar een gansch bijzondere positie innamen, omdat zij door God waren gesteld tot *hoofd der menschheid*. Adam is het eerste hoofd der menschheid, en het verbond dat God de Heere met hem sluit, geldt daarom niet alleen voor hem als persoon, maar ook voor zijn zaad. Ware Adam in dit verbond staande gebleven, dan zou niet alleen hijzelf, maar ook zijn nakomelingschap door dit verbond zalig zijn geworden. Maar nu Adam dit verbond overtreden en verbroken heeft, komt de schuld daarom over alle kinderen, die uit hem geboren zullen worden, tot verdoemenis. Dat onze kinderen tot »zondaars zijn gesteld geworden« is dus aan dit verbond der werken te wijten.

En evenzoo is het nu ook met het verbond der genade, dat God de Heere uit louter barmhartigheid in Christus als tweeden Adam, of wil men als tweede hoofd der menschheid, met ons heeft opgericht. Zeker is er verschil, in zooverre we naar den vleesche uit Adam afstammen en als zijn nakomelingen de schuld van Adam's zonde dragen, terwijl van zulk een afstamming naar den vleesche uit Christus, het tweede hoofd der menschheid, natuurlijk geen sprake kan zijn. Maar dit neemt niet weg, dat God de Heere ook in dit genadeverbond toch de ordinantie handhaaft van het: gij en *uw zaad*.

Reeds in de Paradijsbelofte, we hebben hier vroeger al op gewezen, lag dit opgesloten, want als God de Heere tot de slang zegt: Ik zal vijandschap zetten tusschen u en deze vrouw en tusschen uw zaad en *haar zaad*, dan verklaart God de Heere door deze belofte, dat Hij niet alleen de vrouw, die door Satan verleid is geworden, redden zal, maar ook het *zaad*